

مذاکرات مجلس

صورت مشروح مجلس روز یکشنبه هشتم آبان ماه ۱۳۲۲

بهرست مطالب :

- ۱ - تصویب صورت مجلس
- ۲ - بیانات آقایان : تهرانچی ، نراقی دبستانی راجع باستیضاح و اظهارات آقای نخست وزیر
- ۳ - رأی اعتماد به تثبیت کابینه
- ۴ - موقع و دستور جلسه آتی - ختم جلسه .

(مجلس یکساعت قبل از ظهر بریاست آقای اسفندیاری تشکیل گردید)

صورت مجلس روز پنجشنبه ۵ آبان ماه را آقای (طوسی) منشی قرائت نمودند

[۱ - تصویب صورت مجلس]

یکنفر استیضاح کننده آنقدر زیاد جستجوی ادله و دلیل لازم نمیشود چون استیضاحم در قسمت خواربار که در اثر سوء سیاست داخلی است و یکی هم انحلال وزارت خواربار قبل از تصویب لایحه انحلال آن بوده است البته در قسمت بدی خواربار عرایضی دارم که اینجا عرض میکنم که مغایرت مقررات باقوانین جاریه مجلس شورای ملی دارد و در قسمت سیاست داخلی به آقای دبستانی نماینده محترم که خود یکنفر از استیضاح کنندگان هستند محول میکنم

رئیس - در صورت مجلس نظری نیست (اظهاری نشد)
تصویب شد . بر حسب مقرر بایستی روز پنجشنبه استیضاح بشود بواسطه اینکه اکثریت حاصل نشد بامروز قرار شد .
آقای تهرانچی .

طهرانچی - عرض کنم مقدمه خواستم بعرض آقایان برسانم (جمعی از نمایندگان - بلندتر) متأسفانه برعکس جاهای دیگر وضعیات و اوضاع ماطوری است که برای

عین مذاکرات مشروح دویست و یازدهمین جلسه از سیزدهمین دوره قانون گذاری (مطابق قانون ۸ آذر ماه ۱۳۰۵)

اداره تند نویسی و تحریر صورت مجلس

اسامی غائبین جلسه گذشته که ضمن صورت مجلس خوانده شده :

غائبین با اجازه - آقایان : منصف - فاطمی .
غائبین بی اجازه - آقایان : رضوی - اقبال - نوبخت - مؤید ثابتی - اوحدی - سہیمی - نواب یزدی - دکتر تاج بخش - مشار - ناصری - شجاع - اکبر - امیر ابراهیمی - عطاء الله پالیزی - حمزه تاش - هدایت الله پالیزی - اصفهانی - نطقه الاسلامی - دهستانی - سلطانی - صادق وزیری - افشار - صفاری - ناهید - نقابت - کامل ما کو - نصر تیان - همراز - فرمانفرمائیان .
دبر آمدگان بی اجازه - آقایان : افخمی - اورنگک - امیر تیمور - مستشار .

عرض کنم در درجه دوم لازم است که این عرض را هم کرده باشم که البته مسلم شد در همین مجلس شورای ملی که مسئولیت اجرای هر گونه مقرراتی از طرف مستشاران خارجی با داشتن اختیارات و غیره بطور کلی بر عهده دولت است در موقعیکه اختیارات داده میشود اینجا بحث شد و این موضوع از طرف دولت مسلم گردید که هر گونه چیزی که آنها وضع کنند و هر گونه اقداماتی بکنند مسئولیت آن بعهده دولت بدو خوب آن هم بعهده دولت و جواب آنهم بعهده دولت خواهد بود این را خواستم عرض کنم که خاطر آقایان نمایندگان مستحضر باشد مقدمه راجع بانحلال وزارت خوار بار البته آقایان میدانند در موقعیکه کابینه فعلی روی کار آمد اول در نظر داشت که وزارت خوار بار را تبدیل کند بداره این عملی بود که در درجه اول کرد و بهمین جهت بود که وزیر هم برای خوار بار معین نکرد بعد از مدتی تفکر و مطالعه وزیر را معرفی کردند و البته روی نظری بوده است و از آن خیالی که داشتند منصرف شدند و البته این روی یک مصالحی بوده است که برای خودشان ادله و براهینی فرض کردند بعد از اینکه وزارت خوار بار شروع کرد بکار بنده نمی خواهم عرض کنم که آن وزارتخانه خوب کار کرد یا بد ولی البته توانست در اوائل یعنی آنوقت که فوق العاده در مضیقه بود بانبودن وسایل خوار بار و نبودن محصول هر طوری بود یا بد یا خوب تا سر خرمن رساند غفلتاً بدون استحضار خاطر نمایندگان وبدون اطلاع قبلی مجلس وبدون اینکه مجلس از این موضوع اطلاعی داشته باشد دولت وزارت خوار بار را منحل کرد یعنی آقای نخست وزیر تشریف آوردند بمجلس شورای ملی و لایحه انحلال وزارت خوار بار را بمجلس تقدیم کردند معلوم است وقتیکه یک لایحه تقدیم مجلس شد طبق قانون اساسی وضع تشکیلات یک وزارتخانه یا انحلال او با مجلس است نه بادولت بدون تصویب مجلس نمیشود وزارتخانه ای اضافه کرد و همینطور نمیشود یک وزارتخانه ای را منحل کرد بهمین جهت بود که آقای نخست وزیر لایحه را تقدیم مجلس کرد و بنده آن لایحه را الان دارم و برای آقایان میخوانم.

ماده واحده - مجلس شورای ملی بدولت اجازه میدهد که از تاریخ تصویب این قانون وزارت خوار بار را منحل و سازمان آنرا ضمیمه وزارت دارائی نماید.

بدیهی است اگر این اجازه لازم نبود یک همچو لایحه ای از طرف خود دولت تقدیم نمیشد باین جهت برخلاف قانون اساسی رفتار کرده است و برخلاف لایحه ای که خود دولت آورده است یعنی مجلس شورای ملی هنوز این لایحه را تصویب نکرده خودشان منحل کردند یعنی بدون تصویب مجلس امور راجع بآن وزارتخانه را ضمیمه اختیارات دکتر میلیسیو نمودند در صورتیکه اگر میخواستند از اختیارات دکتر میلیسیو از این قسمت استفاده کرده باشند این هم بنظر بنده برخلاف بود زیرا در ماده اول تبصره ۳ قانون اختیارات مینویسد:

تبصره ۳ - در مورد آن قسمت از مواد خوار بار که به تشخیص وزارت خوار بار و رئیس کل دارائی لازم شود مشمول این قانون واقع گردد بموجب پیشنهاد وزارت خوار بار و رئیس کل دارائی بانصوب هیئت وزیران تحت اختیار رئیس کل دارائی گذارده خواهد شد.

اینجا کاملاً ملاحظه میفرمائید که در آن قسمت از مواد نوشته شده یعنی کلی نیست وقتیکه کل میگفت یعنی راجع بتمام خوار بار وقتیکه گفت آن قسمت یعنی یک قسمت از آن بطوریکه عرض کردم چون قبل از تصویب این لایحه از طرف مجلس بود و مجلس هم آنرا تصویب نکرده است اگر میخواهند از این قسمت هم استفاده کنند شامل نمیشود زیرا نوشته است آن قسمت از خوار بار نه تمام خوار بار عرض دیگر بنده این است که متأسفانه خاطر آقایان نمایندگان کاملاً مستحضر است که وزارت خوار بار از بدو تشکیلش تا کنون یک میلیارد و یکصد میلیون اعتبار داشته و هیچگونه حسابی نداده است در اوقاتی این عمل واقع شد که اگر خاطر آقایان نمایندگان باشد صورت جلسات مجلس هم حاکی است که از طرف آقایان اظهار میشد که حساب این یک میلیارد و یکصد میلیون وجوه عمومی وجوهی که از این مردم بدبخت گرفته شده

و کسی هم ندانست کجا رفته است و در نتیجه یک لقمه نان بخور و نمیر که در نتیجه یکمده زیادی از مردم در همان اوان مردند یا بعداً مردند از بدی مواد نان در یک چنین موقع که دولت مورد تعقیب هم واقع شده بود که حساب یک میلیارد و یکصد میلیون را بدهد بعداً از طرف وزیر وقت تأکید شد که صورت حساب به مجلس خواهد آمد و حتی اشخاصی که از این مبلغ سوء استفاده کرده اند و وجوه عمومی را حیف و میل کرده اند تحت تعقیب و مجازات قرار خواهند گرفت حالا در یک همچو موقعی وزارت خوار بار را منحل کرده اند چه علت داشته است چه حکمت داشته است که در آن موقع وزارت خوار بار را منحل کردند من میدانم ولی باید عرض کنم و باز تکرار کنم که در همین موقعی بود که تمام و کلاً قبل از دستور و نوی دستور و حتی در موقعی که لایحه پنجاه میلیون اعتبار مطرح بود اصرار داشتند که حساب آنرا بدهند و تعقیب بشوند آن اشخاصی که حیف و میل کرده اند در این موقع بعقیده بنده گذشته از خلاف قانون اساسی اصلاح نبود که قبلاً از اینکه حساب خودش را بدهد و بدون این که مجلس بفهمد که سوء استفاده شده است یا نشده و بفهمد این پول کجا رفته و چه شده و آن اشخاصی را که دولت قائل بود باین که اگر سوء استفاده کرده اند مورد تعقیب واقع شوند انحلال وزارت خوار بار بعقیده بنده صلاح نبود یعنی لوٹ کردن آن محاسبه بود چه رسد اخیراً در تحت یک لایحه که خود دولت داده است برای چهل میلیون کاملاً حیف و میل شدن وجوه و نبودن حساب را خودش اعتراف میکنند و آن این است که الان برای آقایان میخوانم: موضوع استدعای تصویب چهارصد میلیون ریال اعتبار برای خرید غله. موقعی که در چند هفته قبل تقاضای اعتبار پانصد میلیون ریال برای خرید غله تقدیم مجلس شورای ملی گردید روزی هفت روزه بنظر میرسید که اعتبار مزبور برای سال جاری کفایت خواهد نمود در صورتی که نظر مزبور صحیح نبود و اینکه میتوان اطلاعات کاملتر و روشنتری

راجع بحوائج مالی برنامه جمع آوری غله تقدیم مجلس شورای ملی نمود و بعلاوه ممکن است قسمتی از گزارش مالی مقرر در قانون ۱۹ تیر ماه ۱۳۲۲ را در دسترس مجلس شورای ملی گذارد لازم است توضیحاً با اطلاع مجلس شورای ملی برسد که در نتیجه بی نظمی موجوده در شهرستانها و فقدان حسابداران مجرب و با انضباط نگاهداری و ارائه و تمیزی حسابها هنوز صورت رضایت بخشی بخود نگرفته است ولی رویهمرفته میتوان با اطلاع مجلس شورای ملی رساند که هزینه های خرید غله تحت نظارت بیشتر و دقیق تری قرار گرفته و ائتلاف وجوه عمومی در این قسمت تقلیل یافته است.

البته این اعترافی است که خود دولت میکند که نه حساب داده است و نه محاسب مجرب بی بوده است که این حساب را رسیدگی نماید و خود دولت یکمقداری عمل نکرده است که چه جور وجوه عمومی بربط از بین رفته و چه جور مسئولین امر در تحت تعقیب واقع نمیشوند که بگ مرتبه هم در همان موقع منحل میشود یک وزارتخانه همین که دیدند که میخواهد مورد تعقیب واقع شود از بین میرود این یکی از عرایض حساس بنده است این وظیفه آقایان است این وجوهی که از مردم بدبخت بایک زحماتی میگیرند خود آقایان بهتر از بنده میدانند در این قسمت لازم نیست بیش از این عرض کنم البته بعد از این که این امر واقع شد متأسفانه در موقعی که سر خرمن بود در موقعی که محضول مملکت ایران بتصدیق تمام اشخاص و بتصدیق تمام مقامات رسمی و غیر رسمی چندین برابر بهتر از سنوات قبل بود که هیچکس بخاطر نداشته است چنین محصولی را برای ایران. دولت فعلی سوخر من اول محصول را گذارند. من از آقایان انصاف میخواهم و لازم نیست که بنده اینجا تمام مسئولیات خودم را عرض کنم زیرا خودشان ناظر اعمال مردم هستند میدیدند مردم چه میخورند در موقعیکه اینهمه از فراوانی محصول صحبت میشود بطور سر بی نان زمین میگذارند هنوز هم زحمت مردم ادامه دارد و برداشتن محصول تمام شده

است در موقع برداشت محصول که الان چهار پنج ماه است که از سر خرمن میگذرد یک نفر ایرانی نیست که در ظرف یکساعت یا دو ساعت نان خودش را بسختی گیر نیارود و در نتیجه اطفال و کارگراها بعوض اینکه بتوانند بروند کار کنند و برای خودشان وجوه معیشت گیر بیاورند از صبح تا شام چه بسا اوقات تا نیمه شب تا هر موقعیکه فرض کنید در دکانهای نانوائی از سر هم بالا میروند و آخر سر هم با ناله و آه بر میگردند نان گیرشان نیامده است عکسهائی که شنیدهام از این مناظر برداشته شده است به بینید در انظار خارجی چه فجایعی را نشان میدهد واقعاً حالت تأثر بیننده دست میدهد عرض کردم اگر بکوقت محصول نبود و این وضعیات بود میگفتم نداریم خداوند بما نداده است وارد کردن از خارجه و راههای دور هم صعب و دشوار است ولی در صورتیکه امسال این همه محصول داریم چندین برابر سالهای پیش محصول بدست و از کثرت و فراوانی محصول همه جا صحبت میشود بطوریکه میگوئیم برای سال های بعد هم میماند اینجا بوجدان و بقضاوت خود آقایان واگذار میکنم زیرا میدانم که همه آقایان ناظر این اعمال هستند و همه روزه این مناظر فجایع آور را ملاحظه میفرمایند که چه حالی دارند مردم و متأسفانه با آن مشقت و مرارت باز چیزی گیرشان نمیآید و بالاخره باید بی نان بروند بخانه ولی من خودم مکرر دیدهام که آخر شب يك اشخاص بیچاره مانند حمال حمامی بخانه ها مراجعه میکردند و میگفتند اگر نان دارید بما بدهید متأسفانه این باب را هم مسدود کردند و اجازه ندادند که اینها نان داشته باشند که اقبالاً بسایرین که نان ندارند کمکی شده باشد و باشخصیکه تا آخر شب ضجه و ناله برای نان میکنند باینها نان بدهند البته این قسمت منحصرأ راجع به نان نیست متأسفانه در تمام قسمتهای ضروری اجناس ضروری که مورد احتیاج مردم است و همچنین قسمت قند و شکر و چای و چیت و مالهای پنبه ایست آقایان در تمام این قسمتها یعنی بخش این قسمتها در ولایات و دهات که اثری ازش نیست بنده نمیخواهم

عرض کنم که اعلیحضرت همایون در حضور بعضی از آقایان با کمال تأثر فرمودند که مردم را میدیدم حتی ستر عورت هم نداشتند فقر و پریشانی بجای خود ولی اصلاً این اجناس را در دسترس آنها نمیکذارند و آنها را با يك قیمت گران در بازار میفروشدند و آنوقت قند يكمن چهل تومان پنجا تومان آب نبات سیری یازده قران یا پانزده قران میروند يك عجز و لابه ای هم تحصیل میکنند آقایان تصدیق میکنند که يك همچو وضعی قابل ادامه نیست و واقعاً اسف آور است دولت انحصار کرده است این قسمتها را که عرض کرد قند و شکر و چای و چیت که از مواد ضروری است و تود بآن محتاج است متأسفانه در فروش آنها سوء استفاده میشود و نمیرسد باشخاص و الان ماه ها و سالها است که نمیتوانند بطور تقسیم بآنها برسانند و این اصول جیره بندی را اجرا کنند و اصلاً نمیتوانند بطور تقسیم بافرااد برسانند و اگر کم است و همهاش را نمیتوانند تهیه کنند برود چیت ذره هفت تومان و شش تومان بخرد اقبالاً برای ستر عورت گیرش بیاید. ایرانی حد اکثر خورا کش نان است چیزیکه با خورش میکند چای و آب نبات است و آنهم با این قیمت. برای او میسر نیست آقایان مخصوصاً آقایان تجار مجلس میدانند قند بهیچوجه وارد این مملکت نشده پس این قند و چای آزاد از کجاست مناظر همین دکا کین یعنی آن مغازه هائیکه اینجور جنس میفروشد خود او صد در صد بدتر از منظره نان فروشی است که ازدحام جمعیت و شیوا و ناله است خودم برای العین دیدم و خود آقایان میدانند که چه عکسهائی برداشته شده است و همه میدانند که این عکسها در خارجه چه انعکاساتی تولید میکند و چه عواقب و خییعی دارد که يك اجناسیکه دارند و نمیتوانند اداره کنند و بنده میدانم چطور این مطالب را تشریح کنم که برای العین همه آقایان نمایندگان دیده اند که وضعیات اسف آور است و واقعاً قابل تحمل نیست عرض کنم آمدیم سر مقرراتی که وضع شده است این مقررات که وضع شده است در قسم نان و در قسمتهای دیگر کاری نداریم البته این جیره بند از سال گذشته بود علت چه بود؟ علت کمی نان بود که

گندم و غله و سایر مواد بود خوب میخواهم به بینم این علت رفع نشد با محصول زیاد خوب و قتیکه کم است گندم و نان مملکت و با احصائیه تکافؤ نمیکند میروند روی قسمت جیره بندی ولی و قتیکه میگویند باندازمای فراوان است که از یکسال زیادتر است آیا دیگر جیره بندی موضوع دارد خوب حالا خواستند جیره بندی هم بکنند آیا باید میزان همان میزانی باشد که سیال گذشته بود همان بخور و نمیر باشد البته آقایان بهتر از من قضاوت خواهند فرمود که وقتی محصول فراوان باشد و از مقدار سال هم زیادتر باشد و میخواهند جیره بندی بکنند تازه وضع جیره بندی نامعلوم است که چه حال است و فرضاً اگر این کار را هم خواهند بکنند مقدارش این نیست بالاخص وقتی که برای افراد اضافه را هم جملو گیری کنند باین معنی که میخواهم عرض کنم مثل پیغمبری میماند که به نبوت خودش ایمان نداشته باشد و بخواد تبلیغ کند کاری را که دولت اینجا کرده است عیناً همین حال را دارد بنده الان تشریح میکنم برای آقایان که به بینند تفاوت ندارد برای اینکه دولت مطابق نقشه ای که داده میگوید احدی نباید جنس بخرد و حمل کند یا تهیه کند و منحصرأ باید از جیره بندی استفاده نماید این مقرراتی است که وضع شده حالا به بینم آیا چهار سیر نان برای يك فرد کفایت میکند که در ۲۴ ساعت با آن گذران نماید احتمال دارد آقایان اشراف و اعیان و وزراء (آقای نخست وزیر - و و کلاء) و و کلائیکه و برای اینها کفایت کند ولی برای آن بیچاره ها و بدبختها و کارگران ۸ سیر و غیر کارگر ۴ سیر آنهم تازه باین نحو که فرضاً کارگر حمام را آنکه توی حمام کار میکند میگویند تو کارگر نیستی و مقصود از کارگر کسی است که بیرون حمام کار میکند و بان که بیرون حمام کار میکند میگویند تو کارگر نیستی و کارگر آن است که توی حمام کار میکند و باین طریق بآنها کوبین داده شده و در اثر اینکه جنس کم بود و تفاوت قیمت را میبایستی دولت از بیت المال بدهد از این نظر این مقررات وضع شد ولی حالا که سرخرمن و جنس هم

باین فراوانی است آیا سزاوار است که همان مقررات سابق باقی باشد و همان وضع سابق را حالا هم ادامه بدهند؟ یعنی همان جیره بندی سابق باقی است در صورتیکه آنوقت آزاد بود برای هر کس که بتواند برای خودش تهیه کند و قوت لایموتی بدست بیاورد این مقرراتی که وضع شده است مال چند ماه قبل است که میگوید بکلی قدغن است این بخور و نمیر هم نیست بلکه بخور و نمیر است یعنی وقتی میخورد میمیرد آنوقت تازه کیفیت آنرا ملاحظه کنید که برای هر کسی که يك لقمه از این نان بخورد کافی است که چندروز در بستر بیماری بخوابد. آقایان اطباءئی که اینجا نشر یف دارند شاهدند بر دارید این نان را تجزیه بکنید به بینید چه چیز سائی در آن هست تجزیه کرده اند واقعاً خجالت آور است که بنده بگویم چه موادی در این نان بوده است و برای این است که مردمی که از این نان خورده اند پی در پی مرده اند احصائیه امواتان را اگر به بینید خواهید دید مثل این است که تعمد دارند از برای کشتن این ملت و از بین بردن این جامعه و نفوس این مملکت در صورتیکه وظیفه هر دولتی است و هر جامعه ایست که باز دیاد نفوس بکشند آیا این وضع نان دادن بمردم کمك میکند به از دیاد نفوس؟ یا آن کسانی که نان گیرشان نمی آید از گرسنگی میمیرند و آن کسانی که نان گیرشان میآید و از این نان ها میخورند از مواد کشیفی که در این نانها میکنند میمیرند هر چه هم در مجلس شورای ملی داد زده شد و گفته شد قبل از دستور توی دستور در موقع طرح لوایح همهاش بوعده و وعید گفتند اصلاح خواهد شد حالا هم خواهند گفت اصلاح میشود و غیر از این چیزی آقایان نخواهند شنید و بنده هم تا حالا نشنیدهام برای اینکه این چند روزه که صحبت استیضاح و این هیاهو بود تمام هم خودشان را مصروف بر این کردند که نمایش بدهند و طوری بکنند که وضع نان بهتر بشود و لسی نشد این مال این چند روزه است که ملاحظه میفرمائید وضع نان مردم بچه ترتیب است پس هیچ فایده نخواهد داشت و وقتی این فشار هم برود خواهید دید که بدتر از روز اول خواهد بود این را هم بنده میخواهم اینجا عرض کرده باشم که نه شخص بنده و نه

هیچکس دیگر هیچوقت مخالفت نخواهد داشت اگر واقعاً بتوانند و بشود که يك نقشه را اجرا کنند که تمام مردم بالسویه باندازه قوت لایموت بدهند از اغنیا و فقرا این را هیچکس مخالفت ندارد و قضیه نان يك چیزی نیست که بشود گفت حالا وقت هست وقت هست مثل يك مریض مطبوعه و حصه هست که بیست روز بخرانش باشد که وقتی د کتر بالا سرش می آورند نمیتواند بگوید حالاً بحال هست و وقت بدهید فرصت بدهید اگر بخواهید بیشتر بحال بدهید رفته است بان دنیا مسئله نان مردم هم همینطور است نان قوت لایموت ایرانی است و اکثریت این مردم چیز دیگری ندارند بخورند و چیز دیگری جز نان گیرشان نمی آید آنرا نمیشود گفت وقت بدهید درست میکنیم اما قسمتی که با مقررات قانون مخالفت دارد یعنی همین مقرراتی که دارد اجرا میشود مغایر است با قوانین مجلس شورای ملی بنده لازم است عرض کنم که دولت قوانین را زیر پا گذارده و ابداً رعایت نکرده است حتی این موضوع در یکی از جلسات خصوصی هم کاملاً گفته شد و خواسته شد و خود آقای نخست وزیر هم تصدیق کردند و کاملاً موافق بودند و با بیانات آقایان نمایندگان موافقت کردند و گفتند که تصدیق میکنم حتی آقای بهبهانی که گفتند ابرادات من حق است یا غیر حق تشریف آوردند و فرمودند که من هم با آقایان هم عقیده هستم و تصدیق میکنم. عرض کنم اولاً مغایرت این قانون با قانون احتکار آئین نامه احتکار برای این که وقتی خودشان نان خودش باندازه بخورونمیر نمیدهند آنوقت قدغن میکنند که خودش نتواند تهیه کند این برخلاف نص قانون احتکار است و آئین نامه آن که الان مواد آنرا بعرض آقایان میرسانم و همچنین با تبصره قانونی که تصادف داشت با انحلال وزارت خواربار که اگر خاطر آقایان باشد اول این تبصره از طرف مجلس شورای ملی پیشنهاد شد و مورد توجه مجلس شد و مجلس رأی داد و بلافاصله این قوانین زیر پا گذارده شد یعنی احترام احترام باین قانون نشد و احترام بقانون نکردن یکی از چیزهایی است که برای دولت آنهم دولتی که خودش را

دولت مشروطه میداند و دولتی که از طرف يك پارلمان انتخاب شده نمیدانم چه وضعی را ایجاب مینماید. ماده ۱۸ آئین نامه جلوگیری از احتکار مصرف شخصی هر فردی را بخواربار مورد احتیاج ضروری عامه که هر فردی مجاز است که خودش برود تهیه کند اینطور معین کرده است:

ماده ۱۸ - مصرف شخصی هر فرد نسبت بخواربار مورد احتیاج ضروری عامه که افراد میتوانند حداکثر معادل مصرف یکسال خود را از تاریخ اظهارنامه در منزل داشته باشند بشرح زیر تعیین میشود.

آرد برای هر یک نفر در سال ۵۵۰ کیلو - برنج برای هر یک نفر در سال ۶۰ کیلو قند و شکر برای هر یک نفر در سال ۱۲ کیلو - چای برای هر یک نفر در سال ۳ کیلو - حبوبات و سیب زمینی ۵۰ کیلو - ذغال و خا که ۱۵۰ کیلو قند و شکر که گیرش نمی آید که خودش برود تهیه کند ولی قسمت نان این مقدار را که تعیین کرده اند برای هر فردی هیچ تطبیق نمیکند با این آئین نامه در صورتیکه در آن قانون اختیارات هم نوشته شده است که این آئین نامه باید مورد توجه و نظر عمل کنند باشد یعنی در آن قانون اختیارات قید شد که با انکاء باین قانون و این آئین نامه میتواند مقرراتی وضع کند و يك قسمت دیگر هم تبصره ایست که در قانون اعتبار پانصد میلیون ریال برای خرید مواد خوارباری بود که آن قانون در شرف و نزدیک موقعیت وزارت خواربار را منحل کردند از مجلس گذشت تبصره ماده واحده اعتبار پانصد میلیون ریال است که باین ترتیب در مجلس تصویب شد.

ماده واحده - بوزارت دارائی اجازه داده میشود که از این تاریخ تا آخر شهریور ماه ۱۳۲۲ بتدریج و متناسب احتیاجی که برای خرید مواد ارزاقی از طرف وزارت خواربار پیدا میشود مبلغ پانصد میلیون ریال از بانگ ملی ایران وام گرفته و بمصرف مزبور برساند مبلغ مورد اعتبار را وزارت دارائی مکلف است از محل فروش اجناس بتدریج در ظرف یکسال تا آخر شهریور ماه ۱۳۲۳ مسترد دارد.

و تبصره ۲ همین قانون است که مینویسد: وزارت خواربار مکلف است در تمام نقاطی که تشکیلات خواربار دارد طبق تقاضاهای اشخاص بميزان آئین نامه قانون منع احتکار جواز آرد بدون مطالبه کوبن صادر نماید. این قانونی است که بتصویب مجلس شورای ملی رسیده و آنهم ماده آئین نامه منع احتکار (که در این تبصره بان اشاره شده) که بمقدار پانصد و پنجاه کیلو برای هر يك فرد معین کرده است که میتواند تهیه کنند. حالا آقایان ملاحظه بفرمایند و قضاوت کنند آیا نقض این قوانین شده است یا خیر؟ بنده گوینده هستم و آقایان قضاوت و وکلای ملت و باید قضاوت بکنید که نسبت بقوانین اینجور احترام میشود و اینطور به قوانین عمل میشود که قوانین را کان لم یکن فرض کرده اند در صورتی که آن ملتی قابل ترقی است که بقوانین خودش احترام بگذارد و قوانین خودش را اطاعت کند متأسفانه در مملکت ما اینطور است حالا هم که دمکراسی هستیم و دمکراسی شده ایم هیچ فکر نمیکنیم که این عملی که میشود مخالفت با قوانین دارد یا ندارد در صورتی که احترام بقانون اساس زندگی و ترقی اجتماعی است. عرض کنم باز هم بنده متأسفم که ناچارم راجع به نان تذکراتی بدهم که با این که امسال محصول ما بقدری زیاد بود که از مصرف امسال هم زیادی داشتیم ولی از حیث حمل و نقل که یکی از ارکان مهم تأمین خواربار عمومی است آقایان میدانند که بچه حالی افتاده مدتها صحبت شد راجع به خرابی این اداره و خرابی وضعیت حمل و نقل و در مجلس شورای ملی جلسات شد و گفته شد و حرفها زده شد خلاصه برگل را که در آن جا رئیس بود عوض کردند حالا حمل و نقلتان را ملاحظه کنید که چه حالی دارد بهترین دلیل وضع انبارهای خودتان است که نتوانسته اید اجناس لازم را بمرکز خود حمل کنید و فردا که زمستان میشود و يك باران بیاید معلوم نیست احتیاجات بچه جور تأمین میشود الا آن ملاحظه بفرمائید مطابق صورتی که داده اند هشت هزار تن گندم و جو و سایر حبوبات یعنی رزن و نخود موجود دارند و امسال چون محصول خیلی فراوان

بوده است مردم باید ارزن بخورند و این صورت ظاهرش است که خودشان تصدیق دارند حالا باطن آن که چه چیزهایی را مخلوط میکنند و بمردم میدهند خدا میداند این وضعیت اداره حمل و نقل است که نتوانسته است که غله ای که دولت خریده است و گرفته است و مال خودش است به محلهای لازم حمل کند و برای آئینه این مردم انبار کند حالا تمام امور تجاری از هر جهت از حیث حمل و نقل فلج شده است خود آقایان بهتر از بنده میدانند و هر يك از آقایان اطلاع دارند که اگر کسی بخواهد يك اسبابی يك چیز کوچکی حمل کند برای منزل خودش وسائل حمل و نقل گیرش نمی آید با این وضع حمل و نقل مملکت آیا امیدواری هست که بشود محصولی را که در خارج از مرکز است و خارج از شهرستانها است اینها را از دهات بیاورند و بموقع باین مردم برسانند؟ و نمیدانم که این بخور و بمیری هم که الا آن هست بعد از این میشود تهیه کرد و باین فجایع ادامه داد یا خیر؟ ممکن است تصور شود که در این موقع که يك احتیاجات بیشتری در مملکت ما غیر از احتیاجات داخلی بوسائل حمل و نقل هست این وضعیت پیش آمده باشد و آن احتیاجات توأم شده باشد با احتیاجات داخلی ولی بنده پیر و روزيك اعلامیه دیدم که از سفارت امپراطوری انگلیس بجراند داده شده که آن را اگر ملاحظه بفرمائید می بینید که چه هر ج و مرجی در اوضاع اداری ماهست که تمام را در آن جا تشریح میکند که تمام چیزهایی را که ما تصور میکردیم داده نشده صرفاً مینویسند بیش از احتیاجات دولت در دسترس دولت گذارده شده است و دولت نتوانسته است استفاده کند برای بدی تشکیلاتش حتی راه آهن را باندازه رفع احتیاجات داخلی باختیار دولت گذارده اند نمیدانم این بیانیته بعرض تمام آقایان رسیده است یا خیر اگر اجازه بفرمائید بنده این را بخوانم چون خیلی لازم است: گاهی در روزنامه ها و محافل گفتگوی کمبود بعضی ما بحتاج پیش می آید ولی کسانی که این مطالب را خوانده یا میشنوند بدترستی نمیدانند که این مواد در برنامه عمومی تولید چه مقامی را داشته با دسترسی

هیچکس دیگر هیچوقت مخالفت نخواهد داشت اگر واقعاً بتوانند و بشود که يك نقشه را اجرا کنند که تمام مردم بالسویه باندازه قوت لایموت بدهند از اغنیا و فقرا این را هیچکس مخالفت ندارد و قضیه نان يك چیزی نیست که بشود گفت حالا وقت هست وقت هست مثل يك مریض مطبقة و حصبة هست که بیست روز بحرانش باشد که وقتی د کتر بالا سرش می آورند نمیتواند بگوید حالاجمال هست و وقت بدهید فرصت بدهید اگر بخواهید بیشتر مجال بدهید رفته است بان دنیا مسئله نان مردم هم همینطور است نان قوت لایموت ایرانی است و اکثریت این مردم چیز دیگری ندارند بخورند و چیز دیگری جز نان گیرشان نمی آید آنرا میشود گفت وقت بدهید درست میکنیم اما قسمتی که با مقررات قانون مخالفت دارد یعنی همین مقرراتی که دارد اجرا میشود مغایر است با قوانین مجلس شورای ملی بنده لازم است عرض کنم که دولت قوانین را زیر پا گذارده و ابدأ رعایت نکرده است حتی این موضوع در یکی از جلسات خصوصی هم کاملاً گفته شد و خواسته شد و خود آقای نخست وزیر هم تصدیق کردند و کاملاً موافق بودند و با بیانات آقایان نمایندگان موافقت کردند و گفتند که تصدیق میکنم حتی آقای بهبهانی که گفتند ایرادات من حق است یا غیر حق تشریف آوردند و فرمودند که من هم با آقایان هم عقیده هستم و تصدیق میکنم. عرض کنم اولاً مغایرت این قانون با قانون احتکار آئین نامه احتکار برای این که وقتی خودشان نان خودشان باندازه بخورونمیر نمیدهند آنوقت قدغن میکنند که خودش نتواند تهیه کند این برخلاف نص قانون احتکار است و آئین نامه آن که الان مواد آنرا بعرض آقایان میرسانم و همچنین با تبصره قانونی که تصادف داشت با انحلال وزارت خواربار که اگر خاطر آقایان باشد اول این تبصره از طرف مجلس شورای ملی پیشنهاد شد و مورد توجه مجلس شد و مجلس رأی داد و بلافاصله این قوانین زیر پا گذارده شد یعنی احترام احترام باین قانون نشد و احترام بقانون نکردن یکی از چیزهایی است که برای دولت آنهم دولتی که خودش را

دولت مشروطه میدانند و دولتی که از طرف يك پارلمان انتخاب شده نمیدانم چه وضعی را ایجاد مینماید. ماده ۱۸ آئین نامه جلوگیری از احتکار مصرف شخصی هر فردی را بخواربار مورد احتیاج ضروری عامه که هر فردی مجاز است که خودش برود تهیه کند اینطور معین کرده است:

ماد ۱۸۵ - مصرف شخصی هر فرد نسبت بخواربار مورد احتیاج ضروری عامه که افراد میتوانند حداکثر معادل مصرف یکسال خود را از تاریخ اظهارنامه در منزل داشته باشند بشرح زیر تعیین میشود.

آرد برای هر یک نفر در سال ۵۵۰ کیلو - برنج برای هر یک نفر در سال ۶۰ کیلو قند و شکر برای هر یک نفر در سال ۱۲ کیلو - چای برای هر یک نفر در سال ۳ کیلو - حبوبات و سیب زمینی ۵۰ کیلو - دغال و حاکه ۶۵۰ کیلو قند و شکر که گیرش نمی آید که خودش برود تهیه کند ولی قسمت نان این مقدار را که تعیین کرده اند برای هر فردی هیچ تطبیق نمیکند با این آئین نامه در صورتیکه در آن قانون اختیارات هم نوشته شده است که این آئین نامه باید مورد توجه و نظر عمل کننده باشد یعنی در آن قانون اختیارات قید شد که با اتکاء باین قانون و این آئین نامه میتواند مقرراتی وضع کند و يك قسمت دیگر هم تبصره ایست که در قانون اعتبار پانصد میلیون ریال برای خرید مواد خوارباری بود که آن قانون در شرف و نزدیک موقعیکه وزارت خواربار را منحل کردند از مجلس گذشت تبصره ۲ ماده واحده اعتبار پانصد میلیون ریال است که باین ترتیب در مجلس تصویب شد.

ماده واحده - بوزارت دارائی اجازه داده میشود که از این تاریخ تا آخر شهریور ماه ۱۳۲۲ بتدریج و بتناسب احتیاجی که برای خرید مواد ارزاقی از طرف وزارت خواربار پیدا میشود مبلغ پانصد میلیون ریال از بانگ ملی ایران وام گرفتند و بمصرف مزبور برساند مبلغ مورد اعتبار را وزارت دارائی مکلف است از محل فروش اجناس بتدریج در ظرف یکسال تا آخر شهریور ماه ۱۳۲۳ مسترد دارد.

و تبصره ۲ همین قانون است که مینویسد: وزارت خواربار مکلف است در تمام نقاطی که تشکیلات خواربار دارد طبق تقاضاهای اشخاص بمیزان آئین نامه قانون منع احتکار جواز آرد بدون مطالبه کوبین صادر نماید. این قانونی است که بتصویب مجلس شورای ملی رسیده و آنهم ماده آئین نامه منع احتکار (که در این تبصره بان اشاره شده) که بمقدار پانصد و پنجاه کیلو برای هر يك فرد معین کرده است که میتوانند تهیه کنند. حالا آقایان ملاحظه بفرمایند و قضاوت کنند آیا نقض این قوانین شده است یا خیر؟ بنده گوینده هستم و آقایان قضاوت و وکلای ملت و باید قضاوت بکنید که نسبت بقوانین اینچور احترام میشود و اینطور به قوانین عمل میشود که قوانین را کلاً لم یکن فرض کرده اند در صورتی که آن ملتی قابل ترقی است که بقوانین خودش احترام بگذارد و قوانین خودش را اطاعت کند متأسفانه در مملکت ما اینطور است حالا هم که دمکراسی هستیم و دمکراسی شده ایم هیچ فکر نمیکنیم که این عملی که میشود مخالفت با قوانین دارد یا ندارد در صورتی که احترام بقانون اس اساس زندگی و ترقی اجتماعی است. عرض کنم باز هم بنده متأسفم که ناچارم راجع به نان تذکراتی بدهم که باین که امسال محصول ما بقدری زیاد بود که از مصرف امسال هم زیادی داشتیم ولی از حیث حمل و نقل که یکی از ارکان مهم تأمین خواربار عمومی است آقایان میدانند که بچه حالی افتاده مدتها صحبت شد راجع به خرابی این اداره و خرابی وضعیت حمل و نقل و در مجلس شورای ملی جلسات شد و گفته شد حرفها زده شد خلاصه برگل را که در آن جا رئیس بود عوض کردند حالا حمل و نقلتان را ملاحظه کنید که چه حالی دارد بهترین دلیل وضع انبارهای خودتان است که نتوانسته اید اجناس لازم را بمرکز خود حمل کنید و فردا که زمستان میشود و يك باران بیاید معلوم نیست احتیاجات بچه جور تأمین میشود الا آن ملاحظه بفرمائید مطابق صورتی که داده اند هشت هزار تن گندم و جو و سایر حبوبات یعنی ارزن و نخود موجود دارند و امسال چون محصول خیلی فراوان

بوده است مردم باید ارزن بخورند و این صورت ظاهرش است که خودشان تصدیق دارند حالا باطن آن که چه چیزهایی را مخلوط میکنند و بمردم میدهند خدا میداند این وضعیت اداره حمل و نقل است که نتوانسته است که غله ای که دولت خریده است و گرفته است و مال خودش است به محلهای لازم حمل کند و برای آتیه این مردم انبار کند حالا تمام امور تجاری از هر جهت از حیث حمل و نقل فلج شده است خود آقایان بهتر از بنده میدانند و هر يك از آقایان اطلاع دارند که اگر کسی بخواهد يك اسبابی يك چیز کوچکی حمل کند برای منزل خودش وسائل حمل و نقل گیرش نمی آید با این وضع حمل و نقل مملکت آیا امیدواری هست که بشود محصولی را که در خارج از مرکز است و خارج از شهرستانها است اینها را از دهات بیاورند و بموقع باین مردم برسانند؟ و نمیدانم که این بخور و بمیری هم که الان هست بعد از این میشود تهیه کرد و باین فجایع ادامه داد یا خیر؟ ممکن است تصور شود که در این موقع که يك احتیاجات بیشتری در مملکت ما غیر از احتیاجات داخلی بوسائل حمل و نقل هست این وضعیت پیش آمده باشد و آن احتیاجات توأم شده باشد با احتیاجات داخلی ولی بنده پریروز يك اعلامیه دیدم که از سفارت امپراطوری انگلیس بچراغ داده شده که آن را اگر ملاحظه بفرمائید می بینید که چه هر ج و مرجی در اوضاع اداری ما هست که تمام را در آن جا تشریح میکند که تمام چیزهایی را که مانع میگردیم داده نشده صرفاً مینویسند بیش از احتیاجات دولت در دسترس دولت گذارده شده است و دولت نتوانسته است استفاده کند برای بدی تشکیلاتش حتی راه آهن را باندازه رفع احتیاجات داخلی باختیار دولت گذارده اند نمیدانم این پیمانیه بعرض تمام آقایان رسیده است یا خیر اگر اجازه بفرمائید بنده این را بخوانم چون خیلی لازم است: گاهی در روزنامه ها و محافل گفتگویی کمبود بعضی ما بحتیاج پیش می آید ولی کسانی که این مطالب را خوانده یا میشنوند بدترستی نمیدانند که این مواد در برنامه عمومی تولید چه مقامی را داشته با دسترسی

بآن از مسئولیتهای مراکز تهیه مایحتاج متفقین با دولت ایران است، چون موضوع تهیه تدارکات و موضوع مهم وسایل باربری آنها با کامیون و یا راه آهن که بهمان اندازه تهیه تدارکات مهم است در این روزها مورد گفتگو است به نظر رسید که بعضی اطلاعات عمومی را راجع به تهیه مواد و باربری آن ها برای اشخاص ذی نفع داده شود تا مایه رفع سوء تفاهم گردد.

اظهارات زیادی که راجع بمسائل تدارکات در گذشته بعمل آمده در کسانیکه با کلیه حقایق آشنائی ندارند چنین اثر بخشیده است که تهیه کالاهای مورد احتیاج ایران باید مورد مذاکره قرار گیرد و بعلمت جنگ کشتی هائیکه باید این کالاها را بایران بیاورند انفاقی و با اشکال تحصیل میگردد در صورتیکه این موضوع بدین نحو نبوده و اینک قراریکه توسط متفقین برای تهیه و تسلیم مواد ضروری جهت کشور ایران در نظر گرفته شده توضیح داده میشود در حلقه اول باید آشکار گردد که متفقین و دولت هر کدام مسئولیت هائی جداگانه در تهیه کالاها دارند مقامات صالحه امریکائی و انگلیسی مسئول تدارکات باید قبلاً معلوم دارند که مواد مورد احتیاج ایران را در کدام یک از کشورهای متحد یا بیطرف ممکن است تهیه گردد سپس کشتی های تجارتی که بتوانند آنها را به بندر ایران برسانند معین نموده بازگیری کرده کشتی های جنگی را بمحافظت آنها میگمارند بعد این کالاها و دیگر اجناس در مسئولیت دولت ایران قرار گرفته پس از طی تشریفات گمرکی بیشتر آنها را براه آهن بشمال آورده و مراقبت مینمایند که با قیمت عادلانه توزیع گردد.

نراقی - مفادش را بفرمائید.

نهر انچی - باید عین آن را بخوانم که همه آقایان بدانند چیست.

اینک که تقسیم مسئولیتهای مختلف و دولت ایران بطور خلاصه معلوم باید آنچه متفقین تا کنون برای تحویل مرتب این تدارکات اصلی انجام داده اند و مشغول انجام هستند

توضیح داده شود برای فهم آنچه تا کنون انجام یافته است باید موقعی را که ایتالیا وارد جنگ شد در نظر بگیریم در آنوقت کشتی رانی متفقین دزدیترانه بخاطر افتاد و فوراً واضح شد که اگر تمام حوائج خودشان را در شرق وسطی و همچنین کلیه ضروریات ممالک آن قسمت را خواسته باشد تهیه نمایند حل مسئله مهم کشتی رانی را در پیش خواهند داشت و برای آنکه هر قسمتی سهم کافی و مناسبی از کشتیها در اختیار داشته باشد کمیته تدارکات خاورمیانه را تشکیل دادند این سازمان که مرکز اصلی آن در قاهره و نمایندگانش در هر کدام از کشورهای شرق میانه هستند وظیفه تعیین سهمیه لازم هر کشور و تهیه وسائل باربری مربوط با آنرا بعهده گرفت شماره ممالکی که در طرح کمیته تدارکات شرق وارد بودند بتدریج افزوده شد و فعلاً شامل هشت مملکت میشود در اوائل دولت ایران مشمول این نقشه گشت و از این تاریخ کمیته تدارکات مسئول تهیه و حمل مایحتاج ضروری آن کشور میباشد.

وقتیکه جنگ در اقیانوس ساکن توسعه یافت هم تهیه مواد و هم حمل آنها مشکلتر گشت چه منبع بسیاری از حوائج روزی کشور های خاور میانه از دست رفت و مجبوراً یامی باید ب فکر استفاده از منابع دیگر این حوائج بود یادستگاه تولید را برای جبران این کسر توسعه داد تدریجاً کمیته تدارکات خاور میانه برای جلوگیری از نقصان مواد اولیه لازم کشور های خاور میانه حدود عملیات خود را توسعه داد و امروز این سازمان زمان جنگ مسئول امور ذیل است

۱ - بر آورد حوائج اصلی هر کشور که تهیه کشتی برای حمل آنها و تقسیم مقدار موجود آنها بقسمی که تناسب عادلانه بین موجودی و سهمیه هر کدام از کشورهای خاور میانه بر قرار گردد.

۲ - تشویق و کمک در تولید موادی که در این کشورها ممکن است تهیه گردد تا از اینر و تقلیل در باربری فراهم آمده و هم چنین پس از جنگ تولید آن از لحاظ اقتصادی کمکی بخود آن کشور باشد.

۳ - کمک بایجاد تجارت بین این کشورها چون مازاد احتیاجات این ممالک و هم چنین کمبود هر یک از آن ها را کمیته خاور میانه در قاهره میداد این موضوع باعث آن خواهد شد که واسطه توسعه تجارت بین آنها گردد که بعد جنگ نیز کمک باقتصادشان خواهد نمود پس معلوم شد که بترتیب بالا ممالک خاور میانه حوائج خود را تهیه مینمایند و کمیته تدارکات نیز برای توسعه تجارت آنها با تبدیل مازادین ایشان کمک نموده با راهنمایی و کمک نسبت باز دیاد حصول و ایجاد صنایع نو مساعدت مینماید.

با توضیحات بالا بوضع تدارکات و باربری در داخله ایران توجه نمائیم.

(وسائط نقلیه)

گاهی اظهار میشود که متفقین راه آهن سر تا سری ایران را منحصرأ برای خود و رساندن کمک بروسیه بکار می برند ولی این مطلب عاری از حقیقت است همه ماهه هشت هزار تن از ظرفیت راه آهن بحمل و نقل کالا جهت اهالی ایران اختصاص داده شده است این مقدار بیشتر از آن چیزی است که راه آهن ایران قبل از آنکه مورد استفاده متفقین قرار گیرد استعداد داشت بدین معنی که بر استعداد راه آهن ایران بحد زیادی افزوده شده است.

عموم نمیدانند که این ظرفیت هشت هزار تن در ماه هرگز مورد استفاده قرار نگرفته است زیرا مأمورین مربوطه دولت در هیچ ماهی موفق بحمل کالا متجاوز از ۵۵۰۰ تن نگردیده اند. در اینصورت اگر حمل کالا بطور مؤثر تری عملی شود ۲۵۰۰ تن دیگر در هر ماه میتوان باین مقدار اضافه کرد.

باید اقرار کرد که حمل و نقل در جاده ها در یک زمان وضعیت وخیمی داشت و آن هنگامی بود که برای مقابله با حمله آلمانها بر خاک روسیه کامیونها که تا آن زمان برای حمل و نقل کالا های مورد احتیاج اهالی کشوری مورد استفاده بوده بحمل و نقل مواد حیاتی و جنگی اختصاص داده شد از آن زمان تا بحال بیش از ۹۰۰ کامیون در اختیار ایران گذارده

شد و این کامیونها اکنون برای اداره باربری دولت ایران کار میکنند. بدبختانه بسیاری از مأمورین شهرستانها که میبایستی در نظارت این کامیونها کمک کنند و مراقبت نمایند که آنها فقط بحمل و نقل مواد اساسی پردازند کمتر تمایل بخارج داده اند که با متصدیان این امور تشریک مساعی نمایند. در نتیجه این کامیونها آن مقدار زیاد کاری را که اگر در تحت نظارت کامل قرار گرفته بودند انجام میدادند انجام نداده اند.

(قند و چای و شکر)

این کالا اکنون در تمام دنیا کمیاب است زمامداران متفقین در کشور های تولید کننده تمام مازاد احتیاجات اهالی محلی را خریده و بهر کشور باندازه احتیاجات آن سهمی میدهند.

اخیراً چای بمقدار نسبتاً خوبی بایران عرضه شده بود ولی استفاده از این پیشنهاد بتأخیر افتاده و بنظر میآید که مأمور خرید دولت ایران در هندوستان با وجودیکه کشتی برای حمل آن نیز در اختیار نامبرده گذارده شد هنوز این مقدار را نخریده است.

مقدار کافی شکر با ایران وارد میشود بطوریکه بهر مرد وزن و هر بچه در ماه پانصد گرام برسد و هم اکنون مقداری که کفاف احتیاجات پنج ماهه نیم ایران را میدهد در ایران موجود است بنابراین اگر از این حیث کمبودی حاصل شده و در نتیجه نواقصی است که در دستگاه توزیع موجود است نه در اثر کمبود موجودی متصدیان تدارکات قماش در گذشته قادر باین نبودند که برای ایران آن مقدار قماش هندوستان را که میخواستند بیاورند محصول هندوستان برای صادرات اکنون بمراتب کمتر از دوران صلح است زیرا منسوجات هندی اکنون برای تهیه لباس نظامی و سایر احتیاجات لشکری مصرف میشود ولی سهم عادلانه ای از آنچه که در هندوستان بدست میآید بایران داده شده است و نیز متفقین در جستجوی واحی دیگری که قماش تولید میکنند هستند و امید میرود در آتی نزدیکی تمام احتیاجات

ایران رفع گردد در این جا باید متذکر شد که مقداری از این قماش که اکنون در دست دولت است در حدود دو میلیون متر میباشد و بنظر میرسد که تقسیم قماش نیز ممکن است بهتر شود (دارو)

متفقین از اول سال تا کنون ۱۷۸۶ صندوق دارو بوزن ۱۴۶ تن و بقیمت ۱۱۲/۰۰۰ لیره انگلیسی در بندرهای ایران پیاده کرده اند

این ارقام شامل مقادیری که در سال ۱۹۴۲ وارد کشور شده و در سال ۱۹۴۳ تحویل شده اند نمیباشد مقصود از این بیانیه اینست که احتیاجات حیاتی ایران سرسری گرفته نشده بلکه جزوی از اینست که چندین ماه قبل با دقت تهیه شده و این منظور را باید تأمین کند که با ایران نیز با کشور های دیگر خاور میانه سهم عادلانه ای برسد و کشتی و ناو های شایع در اختیار باشد که این کالاها را با سلامت به بندرهای ایران برساند و آنگاه وظیفه دولت ایران است که این کالاها را به قیمت ثابت در سرتاسر کشور توزیع کند در موضوع توزیع متفقین تنها کاری که میتواند کنند اینست که تجربیات خود را در سایر کشورهای خاور میانه در اختیار دولت ایران گذارند و نظارتی را که مستلزم اوضاع زمان جنگ است بدولت ایران واگذار نمایند.

این نکته مسلم است که باربری و توزیع تجریان بطنی را طی میکنند و علت آن اینست که در سازمان آن در دوره قبل از سال ۱۳۲۲ اختلافی تولید شده بود هنوز هم در نتیجه بعضی عوامل و تأثیرات گوناگونی که موجود است ادامه دارد يك عامل بسیار مهم که مانع حمل و نقل و توزیع میشود ترقی قیمتهاست که محرك بزرگی برای بازرگانی در بازار آزاد و بعضی بی نظمی های گوناگون دیگری میباشد زمامداران توجه خود را باین مسائل مهم معطوف کرده و تلمیح میدهند که بزودی زود در این زمینه اصلاحاتی بعمل آید. حالا بنده کاری ندارم که این کامیونها يك کار هائیرا عوض حمل و نقل اجناس ضروری انجام میدهند که اصلاً وظیفه شان نیست. قند و شکر و چای هم همه آقایان میدانند که در این مملکت حکم نان را دارد و در حقیقت در حکم همان قوت لایموت است

بخوبی انجام شود ولی نمیخواهم بگویم و آقایان میدانند که در انتخابات هم (البته نه در همه جا) در بعضی نقاط يك کارهایی بود و يك کثافت کارهایی شد که تمام آزادیخواهان و مشروطه خواهان را مأیوس کرد این هم عملی است که ایرانیها امید داشتند که بعد از سالیان اخیر سلطنت پهلوی که حالا دمکراسی شده است و مشروطه دار اجرا میشود از آن برخوردار شوند ولی حالا وضعیت را ملاحظه بفرمائید که چه تریبی است و در این قسمتها بعضی مطالب دیگر هم هست که آقای دبستانی خواهند گفت. در خاتمه عرایض خودم از آقایان استدعا دارم بعرایض بنده و آن مشهوداتی که خودشان بهتر از بنده میدانند و بنده نتوانستم در حقیقت يك در صد آن را بعرض برسانم توجه کامل بفرمایند و طوری قضاوت بفرمایند که اقلام مردم بیچاره بدانند که مجلس شورای ملی در فکر آنها هست

رئیس - آقای نراقی

طهرانچی - مطابق نظامنامه دولت باید جواب بدهد. هیچ سابقه ندارد که و کیلی جواب و کیل را بدهند
طباطبائی - خوب است اجازه بفرمائید آقای دبستانی هم صحبت کنند بعد موافقین با دولت جواب بدهند
رئیس - چه مانعی دارد که يك نفر نماینده حرف بزند.

تهرانچی - در استیضاح گذشته چرا اجازه نفرمودید؟
نراقی - استیضاح موضوعی است که در مجلس طرح میشود مثل برنامه دولت البته همانطور که آقایان استیضاح کنندگان محقند بعرض میرسانند نمایندگان موافق دولت و مخالف استیضاح هم نزی حق هستند که مطالب خودشان را بعرض مجلس برسانند تا مجلس دانسته و فهمیده قضاوت کند (صیحه است) من خیلی متأسف هستم که در این موقع مواجه میشوم با آقای تهرانچی که سائلها دوست و رفیق و همکار بود و هنوز هم در يك فراکسیون هستیم و برآستی و صداقتشان هم ایمان دارم و میدانم که مرد وطن پرستی هستند ولی اخیراً اختلاف مشربی پیدا کردیم و ایشان رل منفی پیدا کرده اند و بنده لازم میدانم که روی وضعیت زمان و روی مصالحه

عالیه و مقتضیات امروزی کشور با دولت موافق باشم. آقای تهرانچی خیالی سنگ خوار بار و کمیابیی نان را بسینه زدند و من ناچارم يك نکته ای را بایشان تذکر بدهم که این حق بنده بود که نان کوپنی میخورم و پیاده حرکت میکنم و با تمام طبقات محشورم باید این مطالب را عرض کنم نه شما که در تمام مدت عمرتان نان کوپن نخورده اید و همیشه آردتان از املاک خودتان آمده است و یکی از ملاکین بزرگ این کشور هستید و سیالیان دراز است که این وضع ادامه دارد.

دبستانی - مگر ملك داری گناه است؟

تهرانچی - بنا نبود روی شخصیات صحبت بشود!
نراقی - شما هنوز سختیهای نان گرفتن را متحمل نشده اید ولی بنده مکرر اتفاق افتاده است که بچه های ما یکساعت بعد از ظهر گرسنه مانده اند و تنها گماشته ای که دارم بدون نان از نانوائی مراجعت کرده است و سیب زمینی آب پز به بچه ها داده ام و آنها را بمدرسه بر گرداندم مع هذا نباید اینها را بهانه کرد و در يك چنین موقع بزرگی که مخاطرات زیادی برای مملکت در بین است حواس دولت را پریشان نمود. البته مصالح عالییه کشور و حفظ استقلال و آزادی کشور فوق اینها است مخصوصاً در حال حاضر که مجلس در شرف سقوط است و در موقعی است که نزدیک است عمرش خاتمه یابد ما نباید یادگاری از این مجلس باقی گذاریم که تا ابد مردم ما را لعنت کنند و بگویند در موقعی که از نظر حفظ مصالح عالییه مملکت مجلس و دولت باید متفق باشند و همکاری کنند چنین پیش آمدی رخ داد. در چنین موقعی که سه دولت متفق بزرگ ما مشغولند که تکلیف دنیا را معلوم میکنند و بزرگترین کنفرانسها را تشکیل داده اند ما باید متوجه باشیم و منافع خودمان را حفظ کنیم. البته مجلس و دولت باید با اتفاق کلمه و فکر و به پشتیبانی یکدیگر باید توجه داشته باشند بحفظ مصالح عالییه کشور و آزادی این حرفها ملان باید دولت را مشغول کنیم و صبح تا شب این را به بین و آن را به بین موافق و مخالف درست کنیم و متصل موی دماغ

بشویم بعقیده بنده این یادگار بسیار بدی است که از دوره سیزدهم باقی میگذاریم و شاید صدمه بزرگی داشته باشد که از دوره سیزدهم باقی میماند و الا هیچکس مخالف نیست از اینکه وضعیت خواربار ما خوب نیست و البته بخدای لاشریک بحضرت عباس بد اداره شده اما با این حرفهای جنابعالی و این کشمکشها اصلاح نخواهد کرد کسی دیگری هم پشت دروازه نایستاده است که بمحض اینکه دولت فعلی را ساقط کردیم رستم واریباید نان و خواربار ما را تأمین کند (صحیح است) اینها را باید در نظر داشت و اگر نظریات خصوصی و اغراض شخصی در کار است آنها را در قبال مسائل عالیله کشور بایستی صرف نظر کرد. این است که البته میدانیم که خواربار کشور خوب نیست هیچکس هم نمیگوید که خوب است و این را انکار نمیکنند و خود منهم که جواب عرض میکنم انکار نکردم ولی این دولت فعلی تصور نمیکنم مسئولیت بد اداره کردن خواربار را داشته باشد برای این که خود مجلس با حسن ظنی این اختیارات کامل را بد کمتر میلیسپو داده است و این اختیارات باین وسیعی را تا بحال مجلس سابقه ندارد که بکسی داده باشد با چنین خستن ظنی ولی بنده موافق بودم و الان هم با دکتر میلیسپو موافقم. آن اختیارات وسیع که مجلس بد کمتر میلیسپو داد و آن حسن ظنی که مجلس باو داشت دولت را مکلف کرد و تشویق کرد که یکمقداری دیگر هم بر اختیارات او بیفزاید یعنی اداره خواربار کشور را هم تحت اختیار او بگذارد دولت هم بموجب اختیاراتی که داشت از آن قانون استفاده کرده و این کار را کرده است. همه مردم این مملکت میدانند که محصول ایران از اول مهر شروع شده است بجمع آوری و دیشب که باران میآمد در کوچه عبور میکردم مردم میگفتند که هنوز محصول در بیابان است. در هر حال نقشه هائی طرح شده است برای انجام عمل خواربار ولی برای انجام عمل خواربار هنوز موقعش دیر نشده است ۲ ماه سه ماه که گذشت آنوقت. البته پارسال چیز دیگری بود ولی امسال وقت محصول بدست آمد و واقعاً دکتر میلیسپو

البته وقتی که در قیمت اختلاف زیاد بود البته ناوای متقلب هم طوری عمل میکند که آن آردی را که باو میدهد تمامش را نان نمیکنند که بمردم بدهد و در نتیجه کونپنها بدون نان دست مردم میماند. آردی را که دولت به ناوا میدهد از قرار تنی ۳۰۵ تومان حساب میکنند ولی در بازار آزاد همان آرد ۱۳۰۰ تومان قیمت دارد چه ناوای با وجدان و انصافی باشد که آرد تنی ۳۰۵ تومان را نان کند و بمردم بدهد و دزدی نکند. برفرض ۴ نفر هم بازرس و ناظر برایش گذاشتند آنها هم شربک میشوند و عین این عمل را انجام میدهد چه میشود کرد آیا میشود یک مرتبه اخلاق عمومی را عوض کرد؟ بنده خودم چندی قبل با آقای دکتر میلیسپو در همین موضوع صحبت کردم ایشان میگفتند شما ۲۰ نفر ۳۰ نفر آدم درست و وظیفه شناسی پیدا کنید و بمن معرفی کنید تا من بگذارم سر این کار والله من هر چه فکر کردم پیدا نکردم بعد از مدتی بایشان گفتم خوب است از دانشجویان دانشکده ها بگذاریم ولی دیدم اینها هم میخوانند بروند درس بخوانند و نمیشود شبانه روز آنها را فرستاد دنبال این کار بعد صحبت شد که کارمندان شرکت نفت را که امتحان وظیفه شناسی داده اند آنها را انتخاب کنند و باین کار بگمارند ولی مشاهده شد که عده آنها هم معدود است و نمیتوانند باین کار برسند. خوب فکر کنید با این وضع چه میشود کرد. حالا اگر ناوا دزدی میکند و وظیفه اش را اجراء نمیکنند و از آردی که باو میدهند میدزدد با او چه باید کرد؟ باید یک عده مفتش گذاشت برای مراقبت او و یک عده مفتش دیگر هم گذاشت برای این مفتشین و بهمین طریق باید چندین هزار مفتش روی اینها گذاشت و باین طریق دزدی زیادتر میشود. البته وقتی که دست زیادتر شد دزدی هم زیادتر میشود. این قبیل دردها است در مملکت ما که در هیچ کجای دنیا نیست. آقای تهرانیچی متأسفانه تشریف بردند بیرون و نیستند که بشنوند گرچه ایشان هم اظهاراتشان را برای جواب شنیدن نکرده بودند و برای ادای تکلیف بوده است

و گردن گیرشان شده بود که از یکماه دو ماه قبل که استیضاح کرده بودند بیاناتی بکنند و الا بنده معتقدم که در این موقع که بیابان مجلس شاید ۲۰ روز بیشتر نمانده لازم است مجلس حفظ ابهت و وقار خودش را بکند و دولتی را که قریب ۹ ماه است سر کار میباشد و نقشه هائی برای خواربار کشور طرح کرده است و در سیاست خارجی مخصوصاً یک موفقیت هائی پیدا کرده است و روابط ما را با خارجه روشن نموده و موقعیت ایران را در دنیا واضح و روشن ساخته یک چنین دولتی را در این موقع باید تقویت کرد و یک دل و یک زبان از این دولت خواست که امر انتخابات را تسریع نموده و هر چه ممکن باشد دوره قمرت را کوتاه نماید تا مجلس آتیه زودتر افتتاح شود و بار مسئولیت کمتر بدوش دولت باشد و نقشه هائی که برای تأمین خواربار کشور طرح نموده اند با حضور مجلس آتیه زودتر انجام شود و در این موقع بهیچوجه صلاح نیست که ما دولت را معطل کنیم. مخصوصاً امروز شنیدم که کنفرانس مسکو در شرف تمام شدن است و آقایان باید این موضوع را در نظر داشته باشند و حقیقه ملاحظه کنند که چقدر وضع بدی است که اگر در این موقع ما دولت نداشته باشیم چقدر تأسف آور است. در موقعی که در کنفرانس مسکو تکلیف دنیا را روشن میکنند وقتی که نمایندگان آن کنفرانس وارد ایران میشوند البته میل دارند با سیاست مداران کشور و نمایندگان سیاسی ایران ملاقات و صحبت کنند نظر هائی بدهند و نظرهائی بگیرند در یک چنین موقعی البته نباید دولت را ساقط کرد. این است که بنده تمنی میکنم که آقایان مافوق احساسات شخصی خودتان و مافوق مصالح خصوصی خودتان برای مصالح عالی کشور و برای یادگاری که از این مجلس باقی خواهد ماند فکر کنید و تسلیم احساسات خصوصی نشوید و با این توجه بدولت رأی اعتماد بدهید (صحیح است)

رئیس - آقای دبستانی.

دبستانی - بنده یادداشت هائی کرده بودم که به عرض

آقایان برسانم ولی فرمایشات آقای نراقی بنده را ملزم میکند که اول جواب ایشان را عرض کنم اول اینکه تعجب کردند که چرا يك آدم متنعمی بفکر فقرا افتاده است. بنده عرض میکنم که همیشه منفعت فردی موجب میشود که انسان تلاش کند ولی يك و کیل مجلس وظیفه عمومی دارد و تنها منافع شخصی خودش را نباید در نظر بگیرد و اگر منافع شخصی خودش در خطر افتاد برای حفظ منافع دیگران باید از هیچ فدا کاری دریغ نکند. پس این جواب ایشان عنوانی نبود که از يك نفر شخص نماینده شنیده بشود. از طرف دیگر موضوعی اظهار کردند که نانواها دزدند و آرد در خارج گران است و دولت آرد را ارزانی میدهد به نانواها علتش چیست؟ علتش جلوگیری از این است که بمردم اجازه نمیدهند خودشان آرد را تهیه کنند و بخورند. درست بدبختی اینجا است که دست و پای يك کسی را می بندند و میگویند شما بکنید. از یک طرف مردم را محدود میکنند و ملزم و از طرف دیگر هم اجازه نمیدهند که بخرند و بقدر لزوم هم نمیدهند و میگویند که نانواها دزدند. رفع دزدی نانواها را که باید بکنند؟ رفع دزدی با دولت است اینها اگر خراب هستند عوض کنید و دسته دیگر هم اگر خراب هستند مجازات کنید بالاخره مجازات بازرسی برای این است که جلوگیری بشود وقتی که شما نماینده مدافع دولت بفرمائید که مأمورین دولت همه فلان هستند چه باید کرد؟ گفت که وای بوقتی که بگنند نمک مأمورین دولت که باید جلوگیری کنند از معایب دیگران ایشان بکلی میگویند که این ها خطا کارند پس تکلیف ما چیست؟ عرض دیگرم این است که لایحه ای داده بودند از طرف کمیسیون بودجه بنده دیدم که در قسمت خرج شرکت پنبه هزینه اش را تعیین کرده بودند بطور قطع ۵۹ میلیون و خورده ای در صورتی که درآمد خیالی خیلی کمتر است و تقریباً ۵ میلیون و کسری تومان کسری دارد. عرض میکنم در امور شخصی برای اینکه تصور نکنند خارج از موضوع است چون پنبه هم

بر اندازا نگاه میدارد. در خاتمه چون آقای نراقی فرمودند که کنتفرانس مسکو در شرف اتمام است و ما باید حتماً دولتی داشته باشیم این را خواستم عرض کنم که دول خارجه با اشخاص کاری ندارند اینها با مردم ایران و ملت ایران طرف هستند البته هر که مصدر امور باشد با او صحبت میکنند.

نخست وزیر - استیضاح یکی از حقوق مشروع نمایندگان مجلس شورای ملی است که البته دولت هم موظف است که حاضر برای جواب بشود. استیضاحی که چندی قبل آقای تهرانچی کردند بنده اینجا باید عرض کنم که همیشه برای جواب حاضر بودم و اگر استیضاح به تعویق افتاد از لحاظ مصلحتی بود یا هر چه بود خود آقایان نمایندگان در نظر گرفتند و خود آقای تهرانچی هم موافقت کرد بنابراین بنده میخواهم گله دوستانه از آقای تهرانچی بکنم که ایشان جا نداشت که روز پنجشنبه وقتی که از مجلس خارج میشدند به آقایان ارباب جراند اظهار بکنند که چهل روز است که بنده استیضاح کردم و دولت برای جواب حاضر نمی شود در صورتی که ما همیشه برای جواب استیضاح حاضر بودیم و حتی بنده اظهار کردم که اگر جلسه صبح تشکیل نمیشود عصر بشود و حتی روز جمعه هم ما برای جواب حاضر هستیم بهر صورت دولت برای جواب حاضر بود و از طرف دولت قصوری نشده است. حالا برای این که برگردیم به جواب موارد استیضاح آقای تهرانچی بنده اجازه میخواهم يك مختصری وقت آقایان را بگیرم البته تردیدی نیست که موضوع خواربار و موضوع نان را همه میدانیم که از وقایع شهریور ۱۳۲۰ باین طرف یکی از مسائل مهم این مملکت است که همه دولت ها با آن مواجه بودند و از لحاظ همان اهمیت است که دولتها در برنامه خودشان این موضوع را پیش بینی میکردند. دفعه دومی که بنده افتخار این شغل را پیدا کردم اگر خاطر آقایان رفته باشد حالا بنده بخاطر میآورم که اوضاع خواربار یعنی اوضاع نان چندان رضایت بخش نبود مادریک حالی زندگی میکردیم

که روزهای خیلی بد را میگذرانیدیم و اگر مساعدتهای متفقین ما یعنی انگلیس ها و آمریکاها نبود که همه روزه ما منتظر بودیم که از جنوب بما آرد برسد يك اوضاع وخیمی ممکن بود پیش بیاید خوشبختانه هم انطور که آنها وعده داده بودند با کمی وسائل آن اندازه که برای خودشان میسر بود و بما وعده داده بودند بما رسانند و از آن اوضاع تاحدی ما توانستیم خلاص بشویم و مخصوصاً نکته ای را باید تذکر بدیم که در يك مواقع خیلی سخت تر هم دولت اتحاد جماهیر شوروی حاضر شد که ۲۵ هزار تن گندم بماندهد که تهران را از این وضع بد خلاص کند و در اینجا مخصوصاً بنده لازم میدانم که از اولیای امور دولت شوروی تشکر بکنم که این کمکشان بسیار بجا بود و در موقعی بمانسید که از هر جهت نگرانی ما را از بین بردند. وقتی که ماسر کار آمدیم بعد از يك مدتی آقایان دائماً چه بنده وقتی که بمجلس شورای ملی میآمدم و چه رفقای من همیشه تذکرانی راجع به اوضاع بد اداره خواربار و اشکالاتی که هست و نبودن انتظامات و بدی آنجا میدادند و شکایت البته خیلی بود و بنده وقتی که مطالعه کردم باین نتیجه رسیدم که آنجا را بصورت وزارت خانه در بیآورم و يك وزیر برای آنجا تعیین کنم و وزیر هم تهیه شد و آقای تدین مدتی قبول زحمت این کار را بعهده گرفتند ولی در ضمن عمل بعد از چندی ایشان بيك جهاتی قصد کناره گیری کردند و بنده هم دیدم که اوضاعی که در آنجا هست و با آن تشکیلات و ترتیبات و بادلایلی که الان عرض میکنم مقتضی است که کار خواربار را بدهیم به آقای د کتر میلسپو اما این دلایل چه بود اولاً این بود که خود آقایان اگر بخاطر داشته باشند البته از روی حسن نیت و حسن ظن موقعی که ما اختیارات ۱۳ اردیبهشت را آوردیم و بمجلس تقدیم کردیم دائماً این اظهار میشد که چرا امر خواربار را جزء اختیارات د کتر میلسپو قرار نداده ایم و ما بیشتر باین موضوع اهمیت میدهیم که در جزء این اختیارات مسئله خواربار هم باشد و بقدری صحبت شد در کمیسیونها و مجلس شورای ملی که بالاخره بر طبق همین پیشنهاد مجلس شورای ملی باختیارات او این قسمت هم اضافه شد که ایشان بتوانند

در مواردی که وزارت خواربار و خودایشان توافق نظر حاصل کنند خواربار را اداره کنند .

تهرانچی - قسمتی از خواربار را .

نخست وزیر - فرق نمیکنند ممکن بود که یک قسمت را ما حالا اضافه و یک قسمت را هم بعد اضافه کنیم و بالاخره تمام اختیارات را باو بدهیم . پس بنابراین دولت از لحاظ قانون عمل خلافی نکرده است مطلب دوم یعنی دلیل دوم بستگی نزدیکی که اصل امر خواربار بکارباربری و بکار مالیه مملکت دارد ما اینطور فکر کردیم که وقتی که این دستگاه در یک جا جمع شد از لحاظ جمع آوری بهتر میتواند بمقصود برسند مطلب دیگر این بود که بواسطه خوبی سال و محصول زیاد ما فکر کردیم که دیگر این دستگاه عریض و طویل لازم نیست و یک خرجی را بدوش مردم نگذاریم و از این بابت هم یک صرفه جوئی داشته باشیم از همه مهمتر شاید دلیل چهارم باشد و آن همان حسن ظن و ایران دوستی و بی غرضی آقای دکتر میلسپو بود (صحیح است) ایشان را ما تشخیص دادیم که البته حسن نیت دارند و بهتر است بجای مستشاران متعدد این کار را هم بعهده ایشان بگذاریم و چون نیت خوب ایشان بر ما مسلم بود گفتیم که این کار را هم او بکند ایشان چرا قبول کردند؟ بنده وقتی که با ایشان در این باب مذاکره کردم مذاکره من این بود که ما بنظرمان نمیآید مستشار فعالی زیاد بتواند کاری صورت بدهد یک فکر دیگری بکن و بعد از چند روز اظهار داشت که من مستشاری ندارم و کسی دیگر را هم نمی شناسم ولیکن چون خودم را خدمتگذار ایران میدانم و به این نیت آمده ام خودم آنرا قبول میکنم و امیدوارم با کمک دولت و مصادر امور که مجلس شورای ملی هم جزو اوست بتوانیم خدمتی بکنیم و حالا میخواهم برای یک دفعه عرض کنم که در این امر ما نه خلاف قانون کردیم و نه کار را به یک نفر آدم نابابی داده ایم اما رویه آقای دکتر میلسپو: اینجاب عقیده من آنجائی است که بین آقای تهرانچی و آقایان دیگر شاید یک اختلافی باشد باین معنی که آقای دکتر یک رویه مخصوصی دارد که سایر آقایان عقیدهشان

طور دیگری است و میفرمایند بایستی این طور بود و آنطور نبود تمام این اشکالات از این جا ناشی میشود دکتر میلسپو عقیده اش این است و دولت هم عقیده اش این است که باید اهتمام کامل بشود در درجه اول غله تهیه بشود برای این کار ایشان در نظر دارند که سیصد و پنجاه هزار تن تمهید غله امسال جمع آوری شود که از این یک مقدارش ذخیره برای سال آینده باشد و بتوانند شهرها را اداره کنند آماری که بنده تا بحال بدست آورده ام تا اول این ماه ۲۶۵۲۱۱ تن ایشان تعهد گرفته اند و از این مقدار تا بحال ۱۱۲۴۸۳ تن وصول شده و همانطور که آقای نراقی تذکر دادند دنیا بهم نخورده شاید هنوز قسمتهای شمالی ما محصولش جمع آوری نشده بنابراین ما نباید نگران باشیم و دلیلی هم ندارد که نگران باشیم بنا بر این از این بابت بنده همینقدر میتوانم عرض کنم که عملیات ایشان بد نبوده است و مطابق آماری که بنده دیدم در سال گذشته در همین موقع نصف این محصول بیشتر تعهد گرفته نشده است (تهرانچی - سال گذشته که محصولی نبوده است) خوب حالا هر چه بوده است مطلب دیگری که آقای تهرانچی همیشه اظهار میکنند و شاید بعضی دیگر از آقایان مسئله نان است و اینکه چرا جواز نمیدهند و ما در سختی هستیم و وحشت هست و بالاخره از گرسنگی خواهیم مرد از این قبیل حرفها این مطلب بارها گفته شده است که ایشان عقیده شان این است که تاسیلو را بقدر کفایت جمع آوری نکنند عمل جواز ممکن نیست اولاً در جمع آوری سگته وارد آورد و ثانیاً در قیمت تاثیر کلی داشته باشد و اصولاً روی این نظر و این سیاست بوده که ایشان خیلی پافشاری و سماجت کرده اند مخصوصاً بنده در این جا یک قسمت از مطالبی را که ایشان در راپرتشان گذاشته اند گویا زاپرت تیر یا مر داد است برای آقایان میخوانم که ایشان اینطور در نظر دارند «در موافقی نظیر موقع فعلی فقط یک سیاست و روش در مورد جنسی که خوراک اصلی و اساسی ملت را تشکیل میدهد میتوان اتخاذ نمود و آن این است که توزیع کلیه جنس موجودی به قیمتی که

عموم به آن دسترسی داشته باشند و بطریق دیگری که هر کس اعم از غنی و فقیر سهم کافی و صحیح خود را دریافت دارد تضمین گردد . خوشبختانه محصول غله سال جاری وافر و بخوبی کفایت تمام سال را مینماید ولی منظور ما در حقیقت در این است که مقدار محصول جمع آوری شده ذخیره برای سال آینده نیز باقی گذارد اما محصول سال آتی چه خوب و چه بد هر فردی باید با کمال میل حاضر باشد که در دارا بودن آن ذوقه حیا کسری آن ذوقه با سایرین متساوی و بالاتفاوت باشد از اینرو مادام که موجودی کفایت عموم را ندهد ضبط است اگر دولت با افراد یا دسته هائی جواز بدهد که فقط در نتیجه داشتن وسایل آن را بدست آورند» اما با این حرفها چون آقایان اظهار میل نکردند نه آقایان بلکه در خارج هم به بنده مراجعه شد راجع به جواز ایشان به بنده وعده قطعی دادند که از بیستم آبان جواز عمومی بدهند و این امر را خاتمه بدهند و از این بابت هم نباید نگرانی باشد و بنده این جا یک جمله معترضه عرض میکنم که ای کاش بجای این همه هیاهو و اعتراضاتی که در این جا میشد و آقای تهرانچی و سایر آقایان می آمدند پشت این تریبون و میگفتند که آقایان مالکین زودتر تعهدات خودتانرا بدهید و کمک میکردند به دکتر میلسپو و اینقدر ایجاد وحشت نمیکردند این ایجاد وحشتی که شما میکنید نتیجه اش این میشود که فلان مالک که در فلان نقطه دور است خیال می کند که همین روزها یک اوضاع دیگری پیش میآید و تعهد خودش را نمی دهد و بالاخره می رود روی این که یک اشخاص از این موقع سوء استفاده بکنند و آن چیزی را که باید بدهند بدهند (صحیح است) اما آقای تهرانچی اشاره کردند که نقض قانون شده است برای اینکه تبصره مجلس گذرانده است که بدون کوبن یا با کوبن خاطر نیست آرد بدهند آقای دکتر میلسپو این را قبول نکردند این جا بنده بایستی به آقایان تذکر بدهم که وقتی که اختیارات دکتر میلسپو تا آن حد هست که خودتان تصویب فرمودید و حق دارد که خودش عمل بکند و البته تردیدی نیست که مجلس

هم نظر نداشته است که اختیارات او را محدود کند بنا بر این وقتی که ما کار خواربار را باو واگذار کردیم یعنی تو برو و بکن یعنی ما چشممان را هم میگذاریم و دستمان را روی دست میگذاریم تو آزادی و در حدود اختیارات خودت عمل کن (تهرانچی - در خود اختیارات اشاره بقوانین شده است) من که در بین فرمایشات آقای صحبتی نکردم اما راجع به بدی نان و شکایت مردم بنده هم تصدیق دارم و عیبی هم ندارد که تصدیق کنم که متأسفانه این اواخر نان بد اداره شد ولی اخیراً تصمیم گرفته شده است و آقایان هم لابد اطلاع بهر رسانده اند کارنان به یک کمیته یعنی سه نفر از اشخاص بصیر و آگاه شده مثل اینکه در این چند روزه اخیر روی تقسیمات آنها روزی بیست تن از سیلو کسر شده و به ناو اها داده شده است و البته در اوضاع ناوانیها بهبودی حاصل خواهد شد انکار نمیکنم اشکالاتی هست و باید بتدریج رفع شود ما وقتی که اطمینان داشته باشیم که گندم در سیلو داریم دیگر در جزئیات دیگر نباید نگرانی داشته باشیم و بنده لازم است که یک نکته را عرض کنم و خاطر تان را از هر جهت اطمینان بدهم امر جمع آوری یکی از اهم مسائل است که ما هم متأسفانه کار باربر بمان نواقصی دارد کامیون به اندازه کفایت نداریم ای کاش آقای تهرانچی میآمدند پشت این تریبون و فریاد میزدند که ای مردمانی که سوء استفاده میکنید با دادن پول این رانندگان کامیون ها را اغوا نکنید و سوء استفاده نکنید بگذارید برای دولت کار بکنند خلاصه برای اینکه اطمینان خاطر از هر جهت حاصل شود بنده باید خدمت آقایان عرض کنم که با اولیای امور شوروی مذاکره کردم و اولیای امور شوروی هم قبول کردند که چهل هزار تن از مازاد قسمت شمال را با وسائل نقلیه خودشان در طهران بما تحویل بدهند این یک موفقیتی است که من بدست آورده ام و از طرف دیگر متفق دیگر ما انگلیس و امریکاییها حاضر شده اند مشغول مذاکره هستند بادکتر میلسپو که در قسمت غرب و سایر جاها آنها هم رفع نگرانی ما را بکنند و با وسایل نقلیه بما برسانند چون

ممکن است که امر خواربار یعنی جمع آوری خواربار محتاج بکمک های بیشتری باشد آقایان وزرا هم بکمیته شان حاضر شده اند که بروند در استانها و ولایات و ایالات که در این جمع آوری امر خواربار اهتمام کنند و از این بابت هم یقین دارم کمکشان مؤثر خواهد بود و اقداماتشان منتج نتیجه است و باز هم در نظر گرفته شده است در امر خواربار يك کمیته دائمی انتخاب شود از چند نفر و رئیس نان و رئیس کل دارائی در يك موقع خیلی نزدیکی که باهم تماس داشته باشند و با يك فکر جامعی این قضیه را حل و صورت خوبی باین کار بدهند که نسبت باین موضوع این قدر بحث نشود این بود آن چیزهایی که بنده یادداشت کرده بودم بطور کلی نسبت بفرمایشات آقای تهرانچی و يك نکته را هم بنده باید عرض کنم که این هم مورد گله بنده است ایشان اظهار کردند که ما وزارت خواربار را در يك موردی خواستیم منحل کنیم که بحسابهایش رسیدگی نشود این خیلی اسباب تعجب است بجهت اینکه ما بهیچوجه این نیت را نداشتیم ما اساساً میخواستیم آن دستگاه آنطوری را تبدیل کنیم بیک دستگاه دیگری که اینطور تفوه و اینطور بگریزانیها تولید نشود و بعلاوه وزارت خواربار حسابدار از طرف کل دارائی دارد حسابهایش صورت دارد رسیدگی خواهد شد می بینند اگر پولی حیف میل شده باشد مرتکبین تعقیب میشوند و چطور میشود اینطور فرض کرد که در يك موقعی که میخواستند به حسابهای وزارت خواربار برسند آنجا را ما منحل کردیم و تودرتو بکنیم و چطور ممکن است که با بودن این همه مستشارهای امریکائی که برای همین قبیل نظارتها هستند این عمل را کرده باشیم مسئله وزارت خواربار که شما آمده اید و پول داده اید باید البته حسابش را رسیدگی کرده خود آقای تدین هم در نظر دارم که يك صورتی آوردند در اینجا بود یا در جلسه خصوصی خواندند که این پولها کجا رفته والان هم مشغول هستند و چند نفر حساب دارو بصیر در آنجا دارند کار خودشان را میکنند و خدای نخواسته اگر بعد هم دیدیم تفریط شده

است معلوم خواهد شد که چه شده و بکجا رفته و این يك امری نیست که بنده با این همه گرفتاری بروم و شخصاً دنبال این کار را بگیرم و به بینم این پولها و حسابها چه شده است این دستگاه مخصوصی دارد و باید رسیدگی بکند و خواهد کرد مسائل دیگری هم آقای تهرانچی در اینجا راجع به قند و شکر و چای و اینها اشاره فرمودند که صحیح است ولی يك نکته را باید در نظر گرفت که ما در يك حالت فوق العاده زندگانی میکنیم وضع ما بهمان حال عادی نیست ما با همه این حرفها که آقا زدید احتیاجاتمان بقدر کفایت تأمین نمیشود و نباید انتظار داشته باشیم همان زندگی را که قبل از جنگ میکردیم عیناً همان زندگی را حالا داشته باشیم بکمی از دلایل آوردن مستشارها برای حسن اداره و انتظام راجع بهمین امور بود راجع بهمین کارها من بارها باشخصد کتر میلیسپومندا کره کرده ام او میگویی آدمهایی که من لازم دارم و سائلی را که لازم دارم بمن بدهید من این کار را اصلاح میکنم و من هم ترید دارم اداره خواهد شد بقول آقای نراقی کارهای این مملکت زیاد مرتب نبوده است که ما بخواهیم در يك مدت کمی همه را بهم بزیم سعی وجدیت ما این است که کارها را بهتر بکنیم و تریددی هم در این قسمت نیست و باید وقتی که عمال و همکاران د کتر آمدند و سر کارها قرار گرفتند بگذاریم آنها کار کنند تا نتیجه حاصل شود و فعلاً بنده میخواهم بعرض خانم بدهم ولی يك مطلبی را میخواهم عرض کنم يك یادداشتی هم بنده گرفته ام برای آقایان میخوانم و آن راجع بموضوع غله است: مقدار غله که در سال ۱۳۲۲ جمع آوری آن پیش بینی شده سیصد و پنجاه هزار تن - جمع تعهدات دریافتی بموجب آمارهای رسیده که اغلب آنها تا تاریخ پانزدهم مهرماه است دو بیست و شصت و پنج هزار و پانصد و هشتاد و يك تن - جمع وصولی از تعهدات دریافتی بموجب آمارهای رسیده که اغلب آنها تا تاریخ ۱۵ مهرماه است یکصد و سیزده هزار و چهارصد و چهل و شش تن - جمع تعهدات دریافتی شهرستان تهران تا اول آبانماه ۲۲ - بیست و پنجهزار و یکصد و پنجاه و شش تن - جمع

وصولی از تعهدات تهران تا اول آبان ۲۲ - هیجده هزار و دو بیست و چهل و شش تن - جمع محمولات غله سیال جاری از انبارهای بلوگات اطراف تهران به سیلو که در دو ماهه شهریور و مهر حمل شده شانزده هزار تن - بقیه وصولی حوزه تهران تا اول آبانماه که در انبارهای غله بلوگات موجود است دو هزار و دو بیست و چهل و شش تن - موجودی سیلوی تهران در صبح سوم آبان ماه - آرد سفید ۲۷۸۲۷۸ کیلو ۲۲۱۴ کیلو آرد گندم خالص ۹۸۷۳۵۶ کیلو گندم ۵۳۳۷۶۸ کیلو جو ۴۵۷۷۵۳۲ کیلو ارزن ۲۴۰۶۵۰۰ کیلو جمع کل ۱۰۷۱۹۴۳۴ کیلو . علاوه بر موجودی مذکور مقداری جنس هم بابت مصرف سالیانه ارتش مقیم تهران بوزارت جنگ اضافه بر مصرف روزانه ارتش تحویل گردیده است که در انبارهای وزارت جنگ بطور ذخیره موجود است . برای جمع آوری بقیه تعهدات اطراف تهران اقدامات لازمه ذر جریان است و تا آخر آبانماه عمل جمع آوری اطراف تهران تقریباً خاتمه پیدا خواهد نمود - مقدار غله که ادارات خواربار شهرستانها پس از تأمین مصرف تا ۲۰ مهرماه حوزه خود از بقیه محصول جمع آوری شده در تاریخ ۲۰ مهر در انبارهای محل موجود داشته اند گندم ۳۰۵۱۹ تن جو ۲۰۰۷۰ تن جمع ۵۰۵۸۹ تن برای تأمین مصرف تهران از اول آبان ۱۳۲۲ تا آخر تیرماه ۲۳ (موقع بدست آمدن محصول سال آینده) و تهیه بیست هزار تن جنس بطور ذخیره در سیلوی تهران برنامه عمل بشرح زیر است:

موجودی فعلی گندم و آرد سیلو و بقیه تعهدات گندم حوزه تهران ۱۰۰۰۰ تن - از مازاد محصول خراسان آذربایجان - زنجان - گرگان - همدان - کرمانشاهان اراک - الیگودرز و نقاط دیگر که باید متدرجاً به تهران حمل شود ۷۰۰۰۰ تن جمع هشتاد هزار تن . از مقادیر بالا ترتیب حمل پانزده هزار تن آن بتهران داده شده است از گرگان ۲۵۰۰ تن زنجان ۲۰۰۰ تن الیگودرز ۲۰۰۰ تن اراک (از جنس همدان و کرمانشاه و اراک ۳۵۰۰ تن از اطراف تهران با در نظر گرفتن بقیه تعهدات ۵۰۰۰ تن جمع ۱۵۰۰۰

تن . تذکر دیگر این که در حمل غله سایر شهرستانهای غله خیز به تهران عمداً تأخیر شده و علت این است که بواسطه قحطی سال پیش در انبارهای این قبیل شهرستانها موقع خرمن جدید چیزی موجود نبود و اگر بمحض دست آمدن محصول از این نقاط جنس بتهران حمل میگردید ممکن بود در اذهان مردم سوء تفاهمی تولید و موجبات نگرانی آنها فراهم گردد . . . .

انوار - راجع به برنج هم بفرمائید .

نخست وزیر - راجع به اینکه قضیه برنج چطور باید اداره شود ما تا بحال يك اختلاف نظری داریم و امیدواریم حل شود تا دو روز دیگر حل میشود و برای حمل هم اقدام شده است و مقامات شوروی قبول کرده اند که حمل کنند .

در خاتمه عریض لازم است این موضوع را عرض کنم و از پشت تریبون پائین بیایم و آن این است که من و همکارانم در این مدت هیچ نظر خاصی نداشته ایم خدا را گواه میگیرم بغیر از خدمت بمملکت هیچ رویه نداشته ایم سعی و کوشش هم کرده ایم که بتوانیم خفوق حاصل کنیم اوضاع عمومی هم بحمدالله بد نیست اینست هم نسبتاً خوبست کار خوار بار هم اصلاح میشود سیاست خارجی را هم ما بر يك پایه متین و روشن و اساسی گذارده ایم که از هر جهت تکلیف کشور ایران معلوم باشد (صحیح است) و تصدیق هم باید بفرمائید و اگر هم نمیدانید بنده اینجا عرض میکنم که حسن تفاهم کامل بین دولت و متفقین حاصل است و از هر جهت همکاری میکنند و از هیچ مساعدتی هم خودداری نمیکنند و بهیچوجه هم از این بابت نگرانی نیست حال این مجلس و این دولت و این قضاوت عمومی .

جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است .

تهرانچی - اجازه میفرمائید؟ بنده اصلاً نظامننامه

دارم .

رئیس - بفرمائید .

تهرانچی - عرض کنم مطابق نظامنامه بعد از استیضاح

سه قسم رأی میشود گرفت رأی ساکت و رأی مثبت و رأی

منفی و حالا اگر بخواهید رأی بکیرید باید معلوم کنید که رأی مثبت است یا منفی و بعد هم البته باید دولت رأی اعتماد بخواهد و ضمناً خواستم عرض کنم که ورقه سفید بی اسم جزء ممتنع است (صحیح است).

معدل - همان رأی اعتماد بخواهند کافی است.

نخست وزیر - بنده تصور میکنم وقتی دولتی استیضاح میشود خود بخود رأی اعتماد هم جزوش هست حالا بنده این تقاضا را دارم که رأی اعتماد گرفته شود.

رئیس - رأی گرفته میشود آقایانیکه اعتماد دارند ورقه

سفید میدهند. البته ورقه سفید اسم دار خواهند داد

(اخذ و شماره آراء بعمل آمده ۵۰ ورقه سفید و نه

ورقه کبود و پنج ورقه سفید بی اسم شماره شد)
رئیس - عده حاضر در موقع اعلام رأی ۸۵ ورقه سفید
۵۰ کبود ۹ ورقه سفید علامت امتناع ۵

نخست وزیر - بنده اجازه میخواهم یک دفعه دیگر از حسن ظن آقایان تشکر کنم و امیدوارم این اوراق سفید موجب این بشود که دولت بهتر بتواند کار کند (صحیح است)
رئیس - اجازه میفرمائید جلسه را ختم کنیم (صحیح است)
(جلسه آتیه روز سه شنبه ۱۰ آبان سه ساعت پیش از ظهر.

(مجلس یکساعت و بیست دقیقه بعد از ظهر ختم شد)

رئیس مجلس شورای ملی - حسن اسفندیاری

اسامی موافقین : آقایان : حریری - معینی - دکتر لغمان - نمازی - دکتر ضیاء - فرخ - ایقوانی - فرشی - روحی - مستشار - هاشمی - ملایری - فتوحی - کازرونیان - رفیعی - رهبری - پارسا - مهندس - اردبیلی - گرگانی - پناهی - طباطبائی - افخمی - دکتر ملک زاده - موقر - ریگی - بوداغبان - ساکینیان - دکتر سنگ - ملک زاده آملی - مرآت اسفندیاری - جلالی - مشیر دوانی - یمین اسفندیاری - شاهرودی - دشتی - معدل - نراقی - خسروشاهی - چایچی - مسعودی - دکتر ادهم - معتضدی - اصفهانیان - فریدونی - مقدم - مجدضیائی - کپو - دکتر غنی - آزادی .

اسامی مخالفین : آقایان : یار احمدی - دولتشاهی - دبستانی - تولیت - جلیلی - شهدوست - شباهنگ - تهرانچی - محبتلاریجانی -
ورقه سفید علامت امتناع ۵